

Skötselplan för naturreservatet
Stora Harrie mosse
i Kävlinge kommun, Skåne län

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
1. Syftet med reservatet	3
2. Beskrivning av området	4
2.1 ADMINISTRATIVA DATA.....	4
2.2 HISTORISK OCH NUVARANDE MARKANVÄNDNING.....	5
2.3 ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV OMRÅDETS BEVARANDEVÄRDEN	5
3. Översikt av planerad markanvändning och skötsel	6
4. Mål och föreskrifter för planeringsområden	6
4.1 PLANERINGSOMRÅDE A - NATURBETESMARK MED KALKKÄRR M.M.....	6
4.2 PLANERINGSOMRÅDE B - ÖVRIG NATURBETESMARK	10
4.3 PLANERINGSOMRÅDE C - KULTURBETESMARK	11
4.4 PLANERINGSOMRÅDE D - SIDVALLSÄNG	11
4.5 PLANERINGSOMRÅDE E - DIKEN OCH DIKESRENNAR, VATTENHÅL	12
5. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	14
6. Friluftsliv och turism	15
6.1 SYFTE	15
6.2 RESTRIKTIONER.....	15
6.3 INFORMATION.....	16
6.4 TILLGÄNGLIGHET, PARKERINGAR.....	16
6.5 STIGAR OCH STÄNGSELPASSAGER	16
6.6 RENHÅLLNING OCH SANITÄRA ANORDNINGAR	17
7. Jakt	17
8. Stängsel	17
9. Dokumentation och uppföljning	17
9.1 ÅRLIG DOKUMENTATION AV SKÖTSELÅTGÄRDER.....	17
9.2 UPPFÖLJNING AV SKÖTSELMÅL.....	18
9.3 UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	18
9.4 UPPFÖLJNING AV KOSTNADER	18
10. Källor	19
10.1 LITTERATUR	19
10.2 KARTOR.....	19
10.3 MUNTliga KONTAKTER	19

KARTOR

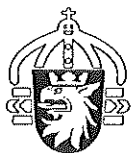
1. Översiktskarta
2. Planerad markanvändning
3. Anläggningar mm

1 Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att

- Bevara, utveckla och återskapa ett våtmarksberoende, hävdbetingat växt- och djurliv genom bibehållen slåtter och beteshävd.
- Säkerställa hotade vegetationstyper såsom rikkärr och kalkfuktängar samtidigt som artrikedom och arttäthet bevaras och utvecklas.
- Rikkärrets och kalkfuktängens långsiktiga existens skall säkerställas genom att hålla en hög grundvattennivå med god vattenkvalitet.
- Förekomsten av hotade eller sällsynta växt- och djurarter, som är knutna till rikkärr och kalkfuktängar, bl a sumpgentiana, vaxnycklar, svarttåg och smalgrynsnäcka, skall bevaras och utvecklas så att de kan föryngra sig i långsiktigt livskraftiga populationer.
- Vegetationen i hela reservatet skall domineras av lågvuxna, hävdgynnade arter och förekomsten av konkurrenskraftiga ohävdsarter som t ex bladvass och rosendunört skall reduceras.

2 Beskrivning av området

2.1 Administrativa data

Namn	Stora Harrie mosse
Objektnummer	1202131
Skyddsform	Naturreservat
Beslutsdatum	2003-06-18
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen i Skåne län
Internationella åtaganden	EU:s nätverk Natura 2000
Län	Skåne
Kommun	Kävlinge
Församling	Stora Harrie
Vegetationszon	Nemorala zonen (sydsvenska lövskogsregionen).
Naturgeografisk region	Nr 6m Sydvästra Skåne
Läge	2 km nordost om Kävlinge
Kartblad	Topografiska kartan: Malmö 2C NO Ekonomiska kartan: 2C7g Kävlinge
Gränser	Området är markerat med svart punktstreckad linje på bifogad karta, "Karta 1: Översiktskarta".
Koordinater	N: 61 88 93, Ö: 13 32 57
Dikningsföretag	• Finns
Arealer	Totalt ca 19,8 ha. Markslag: • Naturbetesmark ca 12,2 ha • Kulturbetesmark ca 2,5 ha • Sidvallsäng ca 5 ha • Diken och dikesrenar, vattenhål ca 0,1 ha
EU-listade naturtyper och arter	• Artrik torr – frisk låglandsgräsmark (6270) 1,6 ha • Fuktäng med blåtåtel eller starr (6410) 7,9 ha • Högörtäng (6430) 0,6 ha • Rikkärr (7230) 0,5 ha • Smalgrynsnäcka (1014)
Planförfattare	Jörgen Andersson

2.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Vid slutet av 1700-talet, när storskiftet genomfördes, ingick Stora Harrie mosse i ett stort våtmarksområde och utnyttjades helt och hållet som slåttermark. Under 1800-talets senare del hade uppodlingen av våtmarkerna tagit fart. En kanal grävdes rakt genom mossen vilket möjliggjorde torvbrytning och uppodling. Vid 1900-talets början var drygt hälften av mossens areal uppodlad medan övriga delar utnyttjades för slåtter och bete. Idag används fortfarande vissa arealer av våtmarken som slåttermark, men huvuddelen betas. Områdets centrala delar är dock på väg att växa igen p.g.a. upphörd hävd.

En mer detaljerad beskrivning av markanvändningen med källhänvisningar återfinns i "Markanvändning och vegetation på Stora Harrie mosse".

2.3 Översiktlig beskrivning av områdets bevarandevärden

2.3.1 Biologiska, geovetenskapliga och kulturhistoriska bevarandevärden

Stora Harrie mosse utgör en rest av ett tidigare vidsträckt våtmarksområde som genom dikningar till stor del överförts till åkermark. Även den nuvarande våtmarken är påverkad av dikning men har aldrig blivit helt uppodlad. Huvuddelen hålls fortfarande öppen genom bete och våtmarksslätter. Den slåtterhävdade sidvallsängen har lång kontinuitet i området. Vegetationen består mestadels av olika typer av fuktängar. Centralt i våtmarken återfinns ett av länets få kvarvarande rikkärr, som tillsammans med anslutande kalkfuktängar hyser en artrik och sällsynt flora och fauna. Här förekommer bl a svarttåg, majviva, sumpgentiana och flera arter orkidéer. Till faunan hör smalgrynsnäcka, som uppträder i de kalkrika kärrmiljöerna. Till följd av dräneringar och upphörd hävd är floran dock på väg att utarmas. Igenväxning kan även drabba smalgrynsnäckan. Om dessa vegetationstyper och arter skall kunna garanteras en långsiktig överlevnad är det angeläget att skötselåtgärder kommer till stånd.

En mer detaljerad beskrivning av områdets naturvärden med källhänvisningar återfinns i "Markanvändning och vegetation på Stora Harrie mosse".

2.3.2 Intressen för allmänheten

Genom sitt tätortsnära läge har området betydelse som studieobjekt i undervisningen. För den botaniskt intresserade allmänheten är våtmarken en lättillgänglig exkursionslokal.

3 Översikt av planerad markanvändning och skötsel

Grundskötseln i naturreservatet skall bedrivas genom betesdrift och ängsslåtter. Därtill erfordras vissa restaureringsåtgärder för att sätta istånd områden med upphörd hävd. Även de hydrologiska förhållandena och vattnets kvalité har stor betydelse för våtmarkens naturvärden.

Naturreservatet har delats in i fem olika planeringsområden (se karta 2):

- A – naturbetesmark med rikkärr m.m.
- B – övrig naturbetesmark
- C – kulturbetesmark
- D – sidvallsäng
- E – diken och dikesrenar, vattenhål

I vissa planeringsområden finns även delområden, där skötseln i huvudsak är densamma, men vissa extraåtgärder, t. ex. restaureringar, krävs för att gynna områdets bevarandevärden.

4 Mål och föreskrifter för planeringsområden

4.1 Planeringsområde A - naturbetesmark med rikkärr m.m.

Areal: ca 1,6 ha. Restaureringsobjekt.

Centralt i våtmarken, norr om huvuddiket, ligger ett drygt 0,5 ha stort rikkärr av axag-typ. I rikkärrets kanter upptas några mindre ytor av kalkfuktäng. Här finns eller har funnits flera sällsynta/hotade växt- och djurarter, exempelvis

sumpgentiana, vaxnycklar, svarttåg och smalgrynsnäcka. I anslutning till kärret uppträder även partier med gräs-lågstarräng, blååtåteläng, tuvtåteläng och högörtäng. P.g.a. den svaga och numera till stor del upphörda hävden är området på väg att växa igen.

Planeringsområdet omfattar hela den fälla där rikkärret och partierna med kalkfuktäng är belägna samt en angränsande fälla också med upphörd hävd. Dessa slås nu samman till en betesfälla.

Bevarandemål och gynnsam bevarandestatus

- Rikkärrets utbredning skall omfatta en yta på minst 0,5 ha.
- Kalkfuktängspartierna skall ha en utbredning på minst 0,3 ha. Arealen skall om möjligt utökas på bekostnad av blååtåtel-, tuvtåtel- och högörtäng. En minskning i areal får endast ske för att utöka rikkärrets areal.
- Rikkärrets och kalkfuktängens långsiktiga existens skall säkerställas genom att hålla en hög grundvattennivå.
- Den höga artrikedomen och arttätheten i rikkärret och kalkfuktängen skall bevaras och utvecklas.
- Förekomsten av hotade eller sällsynta växt- och djurarter som är knutna till rikkärr och kalkfuktängar skall bevaras och utvecklas så att de kan föryngra sig i långsiktigt livskraftiga populationer. Exempel på sådana arter är sumpgentiana, vaxnycklar, svarttåg och smalgrynsnäcka.
- Förekomsten av konkurrenskraftiga ohävdarter såsom vass och rosendunört skall reduceras.
- Krontäckningen av träd och buskar skall vara 0 %.

Allmänt om områdets skötsel

Lieslåtter är den skötselmetod som bäst överensstämmer med äldre tiders hävd av flertalet rikkärr och kalkfuktängar. Att slå och ta tillvara höet i denna delvis kraftigt tuviga axag-vegetation är dock ytterst besvärligt. Maskinslåtter fungerar inte heller tillfredsställande i tuvig vegetation och risken finns alltid för bestående körskador.

Den enklaste skötselmetoden är i stället att årligen beta området om lämpliga djur finns att tillgå. 1-2-åriga ungdjur av lätta nötkreatursraser eller korsningar torde vara de bäst lämpade betesdjuren. För att få en jämnare avbetning kan även någon häst tillfälligt släppas på bete i området. Vattningsplats och saltsten anordnas i anslutning till vägen i norr.

Tidpunkten för betessläppningen måste anpassas så att kärrvegetationen hinner utvecklas tillräckligt, men inte blivit för grov så att flertalet växter ratas av betesdjuren. Ett normalår kan betessläppningen ske i början av juni. Eftersom tillgången på mer produktiv mark i anslutning till kärret är mycket begränsad finns uppenbar risk för dålig tillväxt hos kreaturen. Ett korttidsbete, d.v.s. bete i perioder om några dagar till någon vecka per månad under juni-september med ett större antal djur är därvid att föredra framför ett långvarigt bete med enstaka djur under hela betesperioden. Beteseffekterna på vegetationen torde också mer likna slåtterns effekter än vid långvarigt bete. Det kan även misstänkas att bete under hela vegetationsperioden kan leda till svåra trampsador. Enligt Tyler (1981) dödas ax-ag av hårt bete och överlever inte heller att spillning faller över tuvorna, att tuvor trampas hårt eller sparkas till. Bete skall över huvudtaget undvikas under mycket nederbördsrika perioder. Perioderna med betesfred skall variera i tiden från år till år. Betesfreden får inte bli så långvarig att vegetationen blir grov och osmaklig för kreaturen. Att precisera antalet betesdjur, eller mer korrekt, antalet betesdagar är i nuläget inte möjligt utan får prövas fram från år till år. Ett viktigt instrument därvidlag är den uppföljning av hävdens effekter på vegetation och flora som skall utföras.

Stödutfodring av betesdjuren är olämpligt p.g.a. risken för gödslingseffekter på floran. De kreatur som släpps i första omgången skall redan ha klarat övergången mellan stall- och betessäsong. Djur som behandlats med avmaskningsmedel innehållande avermectin får ej användas då detta slår ut den dynglevande insektsfaunan och därigenom försvårar nedbrytningen av kreaturens spillning (Jordbruksverket 1998).

Som komplement till betet skall slåtter av högvuxen vegetation, såsom vass och rosendunört, utföras två gånger årligen. Slåttern av denna icke önskvärda vegetation skall i första omgången ske redan i juni för att minska vitaliteten hos dessa arter. Därigenom möjliggörs också efterbete av återväxten. Slåttermaterialet bortföres efter någon dags torkning.

Om betet skulle utebli något år skall åtminstone partierna med kalkfuktäng vårdas genom slåtter då denna vegetation annars snabbt kan förlora konkurrenssvaga arter. Slåttern skall ske med lie och höet skall bortföras. Den lämpligaste

slåttertidpunkten är i mitten av juli. Därigenom kan den sent blommande sumpgentianan utvecklas efter slåttern.

Anhopning av förna, som hindrar frögroning, kan avlägsnas genom lätt bränning under vintern. Detta får dock inte ske oftare än vart femte år. Bränning är således ingen skötselmetod som kan ersätta utebliven slåtter eller beteshävd.

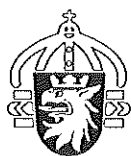
Den träd- och buskvegetation som vuxit upp i området p.g.a. den otillräckliga hävden skall snarast avverkas. Enstaka videbuskar sparas. En liten trädgrupp längst i söder sparas också som skydd för kreaturen. Avverkningsavfallet måste samlas upp och föras bort. Det är inte lämpligt att bränna riset i området då det finns risk för att brandfläckarna koloniseras av icke önskvärda växter.

Skötsel mål och skötselåtgärder

- 1,6 ha hävdas genom bete, slåtter och eventuell bränning i enlighet med diskussionen ovan.
- Betetrycket i rikkärret skall vara sådant att även ax-agen uppvisar en viss betespåverkan.
- Betetrycket i kalkfuktängen skall vid betesperiodens slut vara sådant att grässvålen är väl avbetad över hela ytan. Inget fjolårsgräs står kvar och ingen förna ansamlas.
- Hydrologisk kontroll genom mätningar av grundvattenytans läge i ett par permanenta vattenrör som placerats i ax-agvegetationen. Ekologisk expertis bör kunna precisera läget för en önskvärd grundvattennivå under olika årstider.
- Röjning av uppväxande sly efter restaureringen.
- Igenläggning av diken.

Restaurering

All träd- och buskvegetation, utom enstaka videbuskar samt en trädgrupp längst i söder, avverkas. De två äldre diken och dikesspåret som grävts för att avvattna kärret (a, b och c på kartan) läggs igen vid mynningen till huvuddiket. Gamla stängsel borttages och ett nytt sätts upp kring fällan.

4.2 Planeringsområde B - övrig naturbetesmark

Areal: ca 10,8 ha, varav delområde:

B1: ca 10,7 ha.

B2: ca 0,1 ha. Restaureringsobjekt.

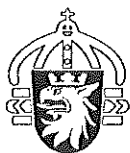
Delar av reservatets öppna betesmarker har förts till denna kategori även om de delvis uppvisar gödslingspåverkan eller i något skede varit uppodlade. Hit har också förts en liten, intill södra vägen belägen tomtmark, som avses införlivas i betesmarken (delområde B2). Vegetationen domineras av rödvenäng, tuvtåteläng och gräs-lågstarräng. Den mest värdefulla floran återfinns i gräs-lågstarrängen på ömse sidor om våtstattermarken i reservatets nordvästra del. På betesmarken längst i öster tas först en vallskörd innan betesdjuren släpps.

Bevarandemål och gynnsam bevarandestatus

- Utbredningen av välhävdad, öppen betesmark är minst 10 ha, som hävdas genom naturvårdsinriktad betesdrift.
- Betesmarkernas samhällsstrukturer har en sådan artsammansättning att en eller ett fåtal arter inte tillåts dominera på bekostnad av mer lågvuxna arter.
- Gräs-lågstarrängens fältskikt skall domineras av hävdgynnade arter såsom hund-, hirs- och slankstarr, kärrkavle, darrgräs, kärrsälting, brunört och ängsvädd.
- Krontäckningen av träd och buskar är 0 %, med undantag för enstaka buskar.

Skötselmål och skötselåtgärder

- 10 ha hävdas genom årligt bete med nötkreatur och hästar.
- Betesperioden omfattar normalt tiden från början av maj till slutet av oktober.
- En vallskörd kan tas på betesmarken längst i öster innan kreaturen släpps.
- Betestrycket skall vara av sådan omfattning, att även mindre smakliga vegetationspartier med tuvtåtel och högvuxna starrarter, visar tydlig betespåverkan.
- Igenväxningsvegetation får inte förekomma. Uppväxande sly och buskar röjes.
- För att förbättra betet inom partier där betestrycket blivit för svagt kan bränning av fjolårsvegetation tillämpas. Bränningen innebär endast en lätt

avsvedjning av torrt gräs m.m. och får inte gå så djupt att risk för torvbrand uppstår. Under tiden 1 april – 31 augusti är det olämpligt med bränning.

Restaurering

Delområde B2: Området städas från tippad sten och diverse skrot, buskvegetationen begränsas, stängsel utan funktion borttages och ett nytt stängsel sätts upp utmed vägen. Införlivas i betesmarken.

4.3 Planeringsområde C - kulturbetesmark

Areal: ca 2,8 ha.

Några betesfällor eller delar därav har varit uppodlade i sen tid, är insådda med vallväxter och uppvisar en stark gödselpåverkan. Floran är trivial, men genom upphörd gödsling och god hävd kan på sikt en invandring av naturligt förekommande, hävdgynnade arter förväntas.

Bevarandemål och gynnsam bevarandestatus

- Utbredningen av välhävdad, öppen betesmark är 2,8 ha.
- Förbättra hävdgynnade, konkurrenssvaga arters möjligheter att sprida sig och återkolonisera tidigare odlade och gödslade arealer.
- Krontäckningen av träd och buskar är 0 %.

Skötselmål och skötselåtgärder

- 2,8 ha hävdas genom årligt bete.
- En vallskörd kan tas innan betessläppningen.
- Betesdriften medverkar till att all vegetation är väl avbetad vid vegetationsperiodens slut varje år. Inget fjolårsgräs står kvar och ingen förna ansamlas.
- Igenväxningsvegetation får inte förekomma.

4.4 Planeringsområde D - Sidvallsäng

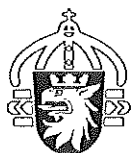
Areal: ca 5 ha, varav delområde:

D1: ca 3,6 ha.

D2: ca 0,5 ha. Restaureringsobjekt.

D3: ca 0,2 ha. Restaureringsobjekt.

Fortfarande hävdas en del arealer av våtmarken genom slätter. Slåttern av dessa sidvallsängar sker maskinellt och någon del efterbetas. Vegetationen domineras

helt av en gräs-lågstarräng, som på mindre ytor är uppblandad med insådda arter. Öster om rikkärret i norra delen (delområde D2) finns ohävdade partier dominerade av högörtvegetation och vass. Även en granplantering (delområde D3) avses på sikt ingå i slåttermarken.

Bevarandemål och gynnsam bevarandestatus

- Utbredningen av ängsmark som hävdas genom årlig slåtter är minst 5 ha senast 2008 (delområde D1+D2+D3).
- Krontäckningen av träd och buskar är 0 % senast under 2005.
- Gräs-lågstarrängens utbredning skall öka på bekostnad av vass och högörtvegetation.

Skötsel mål och skötselåtgärder

- Minst 4 ha hävdas med skärande eller klippande slåtterredskap varje år. Där risk för bestående markskador (hjulspår) inte föreligger kan slåtern ske maskinellt. Höet hopsamlas och bortföres. Slåttern bör ej ske före 1 juli. Samtliga slåtterfällor skall ha varit väl efterbetade minst en gång under en treårsperiod.

Restaurering

Delområde D2: Förekommande träd, buskar och sly avverkas. Rester av gamla stängsel borttages och ett nytt sätts upp.

Delområde D3: Granplanteringen avverkas med lägsta möjliga stubbhöjd. Större barmängder borttages. Røjning av uppväxande sly och högvuxen vegetation utföres vid behov. Efterbetas tillsammans med angränsande fälla. På sikt skall delområdet införlivas i slåttermarken.

4.5 Planeringsområde E - diken och dikesrenar, vattenhål

- E1: Ca 1500 m.
- E2: Restaureringsobjekt, brunn.
- E3: Restaureringsobjekt, vattenhål.
- E4: Restaureringsobjekt, pilträd.

De öppna diken som går mellan fällorna är avstängslade från slåtter och bete. Denna zon intas av en högvuxen vegetation av främst rosendunört och vass. Dikena kantas av en del videbuskage och på vissa ställen växer även träd. Kanterna är branta och vattnet i diken är otjänligt för kreaturen. Huvuddiket är, via de mindre, öppna diken, recipient för avloppsvatten från vissa fastigheter

som ligger i anslutning till reservatet. Efter en rensning slammar diken fort igen och invaderas av vass, vilket visar att näringsbelastningen är hög. Det kan heller inte uteslutas att även giftiga ämnen följer med avloppsvattnet. En sådan situation är oacceptabel och det är angeläget att en kartläggning av utsläppskällorna kommer till stånd.

Delområde E2 är ett f.d. vattentag försett med lock, men underhålls inte. Det används för vattning av kreaturen. Delområde E3 är ett igenväxande vattenhål, där kreaturen får vatten via en brunn.

För att säkerställa rikkärrets och kalkfuktängens existens långsiktigt måste en hög grundvattennivå kunna upprätthållas i reservatet. Detta kan innebära, förutom avverkning av träd och buskar, att vissa diken måste läggas igen. Om fler diken än de föreslagna kan läggas igen går inte att avgöra förrän dikenas funktion klarlagts.

Grundvattenytans nivå beror naturligtvis inte bara på de lokala förhållandena. Stora vattenuttag, anläggningsarbeten m.m. kan ha stor inverkan på grundvattennivån även på långt avstånd. Även om reservatsföreskrifterna inte kan hindra sådana ingrepp utanför området måste man i varje fall kunna kontrollera grundvattenförhållandena.

Bevarandemål och gynnsam bevarandestatus

- Grundvattnet har en sådan nivå att våtmarksberoende vegetationstypers fortlevnad säkerställs.
- Samtliga fastigheter har senast 2010 anslutit sig till det kommunala vatten- och avloppsnätet.
- Vattnet i diken har en sådan kvalitet att det är tjänligt som dricksvatten för kreatur.
- Att på sikt, när utsläppen åtgärdats, ha återskapat en dikesmiljö för ett hävdgynnad växt- och djurliv.

Skötsel mål och skötselåtgärder

- Träd och buskar längs diken borttages så att endast enstaka buskage kvarstår.
- Kartläggning av samtliga utsläppskällor till huvuddiket och anslutning av fastigheter till det kommunala VA-nätet.
- Dikesrensning. Enbart de diken som leder bort avloppsvatten eller dräneringsvatten från åkermark får rensas. Endast slam och vegetation får tas

bort, breddning och fördjupning är inte tillåten. De smalaste diken måste således rensas manuellt om lämplig maskin inte finns att tillgå. Rensmassorna kan deponeras i den ohävdade zonen i anslutning till diken. Massorna planas ut så att höjden inte nämnvärt överstiger den närmaste omgivningens.

Rensmassor får ej läggas i det område där rikkärret är beläget (område A). Av hänsyn till djurlivet bör rensning ej utföras under tiden 1 april-31 augusti.

Rensning av dikessystemet skall ske etappvis för att mildra dräneringseffekten.

- Hydrologisk kontroll (se avsnitt 4.1).

Restaurering

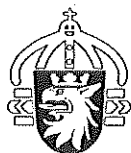
Delområde E2: F.d. vattentag. Besiktning av anläggningen och eventuellt byte av lock. Inhägnaden förbättras. En oxel tas bort då dess rötter kan skada anläggningen.

Delområde E3: Igenväxande vattenhål där sten har tippats. Upprensas så att det får en öppen karaktär. Inhägnas även på vägsidan.

Delområde E4: Fem stora pilar som växer i dikeskanten. Två av dem visar spår av tidigare hamling. Träden avverkas ca 2,5 meter ovan marken och hamlas sedan med ca fem års intervall.

5 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Vem	Prioritet	Finansiering
Betesdrift	Årligen	Omr. A,B,C	Brukaren		Brukaren
Ängsbruk	Årligen	Omr. D	Brukaren		Brukaren
Restaurering av rikkärr	År 2003	Omr. A	Länsstyrelsen	1	Länsstyrelsen
Ansl. av fastigheter till komm. VA-nät	År 2003 - 10	Hela reservatet	Kommunen	1	
Rest. av f.d. vattentag	År 2003	Delomr. E2	Kommunen	1	Kommunen
Avverkning av granplantering	År 2004	Delomr. D3	Länsstyrelsen	2	Länsstyrelsen
Restaurering av blivande slåttermark	År 2004	Delomr. D2	Länsstyrelsen	2	Länsstyrelsen

Restaurering av vattenhål	År 2004	Delomr. E3	Kommunen	2	Kommunen
Restaurering av tomtmark	År 2004	Delomr. B2	Kommunen	2	Kommunen
Avverkning av pilar	År 2004	Delomr. E4	Kommunen	2	Kommunen
Röjning längs diken	Årligen	Hela reservatet	Brukaren	2	Länsstyrelsen
Översyn och rep. av stängsel	Årligen	Hela reservatet	Brukaren/ kommunen	2	Brukaren
Uppföljning av skötsel mål	Årligen	Hela reservatet	Brukaren/ Länsstyrelsen	1	Länsstyrelsen
Uppföljning av bevarandemål	Vart tredje- femte år	Hela reservatet, spec. omr. A	Länsstyrelsen	1	Länsstyrelsen
Tillsyn av föreskrifter	Årligen	Hela reservatet	Brukaren/ Länsstyrelsen	2	

6 Friluftsliv och turism

Området är för närvarande ganska sällan besökt annat än av botanister som vill studera floran i rikkärret. Däremot utnyttjas vägen som delvis avgränsar reservatet i söder både för biltrafik och friluftsliv.

6.1 Syfte

Syftet med friluftslivet inom naturreservatet är att besökare skall ges möjlighet att lära sig mer om områdets naturvärden, i första hand de som är kopplade till rikkärr och kalkfuktängar.

6.2 Restriktioner

Friluftslivet får inte medföra förstörelse eller slitage på de naturvärden som finns i reservatet. Endast ett fåtal friluftsanordningar behöver anläggas. Det bör observeras att ytorna med ängsslåtter och de partier av betesmarken, där en vallskörd tas, inte är tillgängliga enligt allemansrätten förrän efter höbärgningen.

6.3 Information

Ingen information om reservatets natur- och kulturvärden finns idag uppsatt i området.

Engångsåtgärd

En informationstavla sätts upp i anslutning till den parkeringsplats som planeras i reservatets norra del.

Underhållsåtgärder

Informationstavlan ses över en gång per år och restaureras vid behov.

6.4 Tillgänglighet, parkeringar

Naturreseptatet är lätt att nå genom de mindre vägar som delvis avgränsar reservatet. Det går dock inte att parkera med bil utanför tomtmark längs vägen i norr. Inga iordningställda parkeringsplatser finns i eller i direkt anslutning till reservatet.

Engångsåtgärd

En parkeringsplats anläggs intill vägen norr om rikkärret.

Underhållsåtgärder

Årlig tillsyn och underhåll av parkeringsplatsen vid behov.

6.5 Stigar och stängselpassager

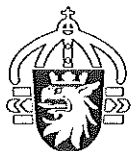
Det finns inga iordningställda stängselpassager eller markerade stigsystem inom området. För närvarande finns inget behov av att anordna vandringsstråk inom reservatet.

Engångsåtgärd

En stängselgenomgång anordnas intill parkeringsplatsen.

Underhållsåtgärder

Underhåll av stängselgenomgången vid behov.

6.6 Renhållning och sanitära anordningar

Det finns inga renhållnings- eller sanitära anordningar för allmänheten inom naturreservatet.

Inget sopkärl behövs i området för närvarande. Skulle besöksstrycket öka bör ett kärl ställas upp i anslutning till parkeringsplatsen.

7 Jakt

Det finns för närvarande inga inskränkningar i jakten. Begränsad jakt på fasan och hare förekommer idag.

8 Stängsel

För närvarande leds elström genom vissa taggtrådsstängsel, vilket inte är tillåtet. Detta beror sannolikt på stängselstolparnas dåliga kondition. Dåliga stolpar måste tas bort och ersättas med i första hand naturstolpar av ek.

Underhållsåtgärder

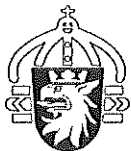
Årligt underhåll av stängsel.

9 Dokumentation och uppföljning

9.1 Årlig dokumentation av skötselåtgärder

Varje år skall den som praktiskt utför olika typer av skötsel i naturreservatet (vanligen brukaren eller förvaltaren) föra anteckningar över genomförda åtgärder och årligen rapportera dessa till länsstyrelsen. Den årliga dokumentationen skall innefatta:

- Datum för betespåsläpp och installning.
- Antal betesdjur av olika kategorier och djurslag/raser som släpptes.
- Förändringar i antal betesdjur och djurslag under betessäsongen, och datum för dessa.
- Tidsåtgång för översyn och reparation av stängsel.
- Tidpunkt och tidsåtgång för slåtter och bortforsling av hö.
- Tidpunkt och tidsåtgång för avverkning och röjning.

- Tidpunkt och tidsåtgång för preciserade restaureringsinsatser.
- Tidpunkt och tidsåtgång för eventuell bränning.
- Tidpunkt och omfattning av eventuell dikesrensning.
- Tidpunkt och tidsåtgång för underhåll av friluftsanordningar.

I det område där rikkärret och kalkfuktängen är belägna skall den årliga dokumentationen dessutom omfatta:

- Mätning av grundvattenytans nivå några gånger under året om det bedöms nödvändigt för att följa rikkärrets utveckling alternativt enligt särskilt mätprogram.
- Mätning av kvarstående vegetationsmängd på två platser inom såväl rikkärret som kalkfuktängen alternativt genom visuell bedömning.

9.2 Uppföljning av skötselmål

Uppföljning och sammanställning av skötselmålen utförs av den som praktiskt utfört olika typer av skötsel i naturreservatet och årlig avrapportering sker till länsstyrelsen. Ansvarig förvaltare bör följa upp skötselmål och skötselåtgärder tillsammans med de som genomför åtgärderna med högst fem års mellanrum.

9.3 Uppföljning av bevarandemål

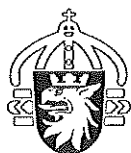
Uppföljning av kvalitetsmålen i rikkärret och kalkfuktängen skall utföras vart tredje-femte år och omfatta följande:

- Inventering av hotade/sällsynta arters förekomst. Samordnas med floraväktarverksamheten.
- Vegetationsanalyser i utlagda fasta provytor alternativt enligt rekommendationer enligt uppföljning av Natura 2000-objekt..
- Fotodokumentation.

Inom reservatets övriga delar utföres uppföljningen med ett intervall på fem år.

9.4 Uppföljning av kostnader

Görs årligen av den som enligt avtal ansvarar för skötseln. Avrapportering sker årligen till länsstyrelsen.

10 Källor

10.1 Litteratur

- Ekologgruppen 1990. Naturinventering i Kävlinge kommun.
- Ekologgruppen 1997. Inventering av rikkärren St. Harrie mosse och Allarps mosse i Kävlinge kommun 1997.
- Ekstam, U. & Forshed, N. 1996. Äldre fodermarker. – Naturvårdsverket förlag.
- Holmström, G. 1986. Stora Harrie mosse. – Kävlingebygden nu och då 1985-86.
- Jordbruksverket. 1998. Skötselhandbok för gårdens natur- och kulturvärden.
- Lid, J. 1974. Norsk og svensk flora. – Oslo.
- Miljönämnden 1993. Naturvårdsplan för Kävlinge kommun. Underlagsdel.
- Pauli, U. 1986. Stora Harries karta. – Kävlingebygden nu och då 1985-86.
- Påhlsson, L. 1998. Vegetationstyper i Norden. – TemaNord 1998:510. Nordisk Ministerråd, Köbenhavn.
- Regnéll, G. 1982. Kalkfuktängar i södra Sverige. Naturvårdsvärden och skötselproblem. – Meddn. Växtekol. Inst., Lunds Univ. 48.
- Statens naturvårdsverk. 1983. Skötsel av kalkkärr och kalkfuktängar. Förhållanden i Sydsverige. – Meddelande 9/1983.
- Tyler, C. 1981. Sydsvenska kalkkärr. Hävd i gången tid och sköselförslag för framtiden. – Meddn. Växtekol. Inst., Lunds Univ. 47.
- Weimarck, H. 1963. Skånes flora. – Malmö.
- Översiktsplan 2000 för Kävlinge kommun. – PM nr 3, Kävlinge-Furulund.

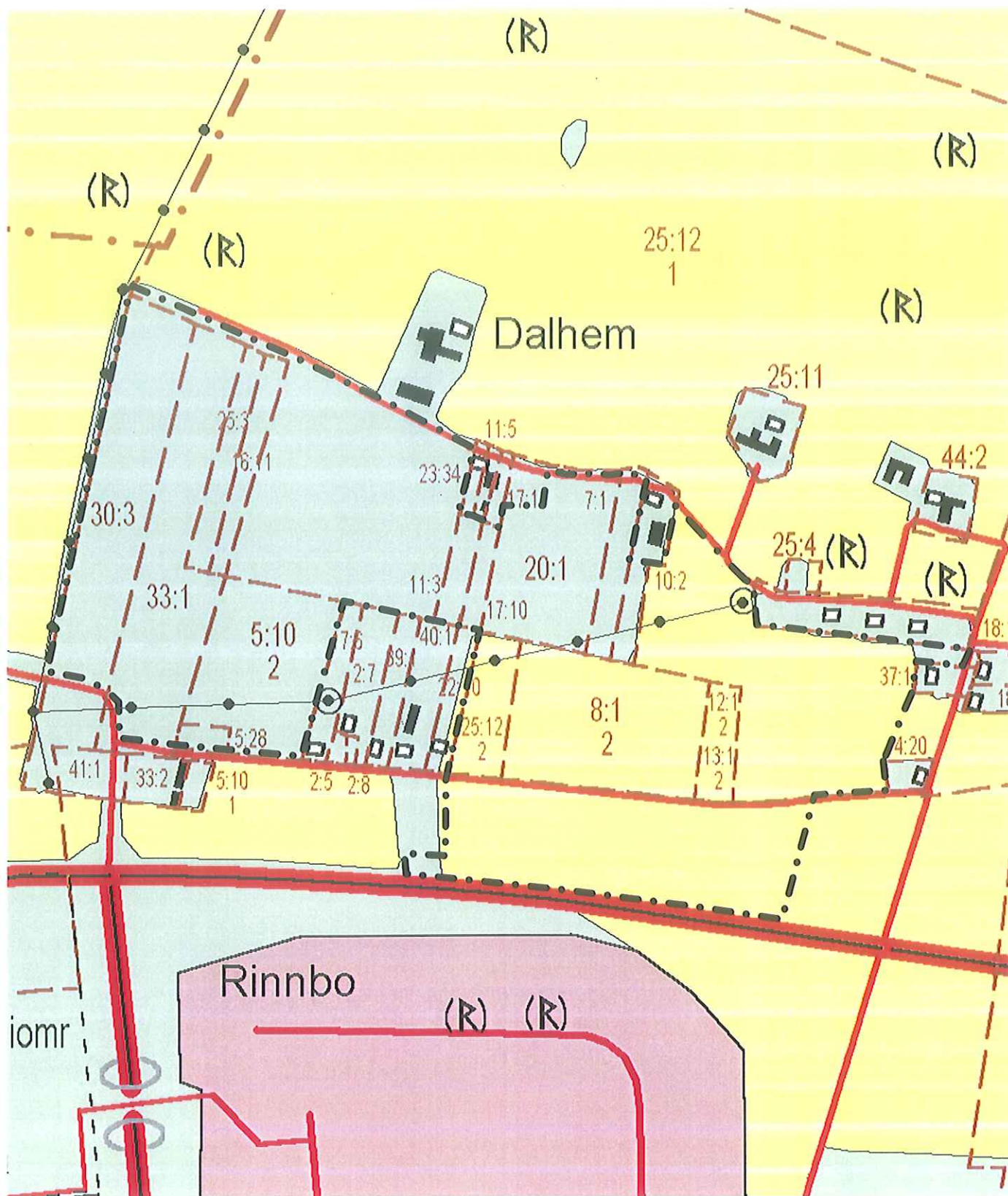
10.2 Kartor

- Storskifte 1787 över Stora Harrie by. Karta med tillhörande beskrivning. Akt nr 9. – Lantmäteriet. Malmö.
- Nytt laga skifte på torvmossarna till Stora Harrie by 1891-1892. Karta med tillhörande beskrivning. Akt nr 53. – Lantmäteriet. Malmö.
- Ekonomisk karta. 1915.
- Topografisk karta 2C Malmö NO. 1973.
- SGU Ser. Ae nr 85. Jordartskartan. 2C Malmö NO. 1987.
- Fältblanketter från "Inventering av ängs- & hagmarker i Malmöhus län".
- Projekt Skånes Flora. Artlistor över Stora Harrie mosse.

10.3 Muntliga kontakter

- Patrik Lund, kommunekolog, Kävlinge kommun.
- Gun och Sven Anders Svensson, brukare till gården Dalhem.

Naturreseptatet Stora Harrie mosse KARTA 1
Kävlinge kommun
Beslut 2003-06-18 dnr 511-43115-01,1261-205

 Gräns för naturreservat

Karta 2. Planerad markanvändning

- A - Naturbetesmark med kalkkärr m.m.
- B - Övrig naturbetesmark
- C - Kulturbetesmark
- D - Sidvallsäng

0 100 200 300 400 500 meter

Karta 3. Anläggningar

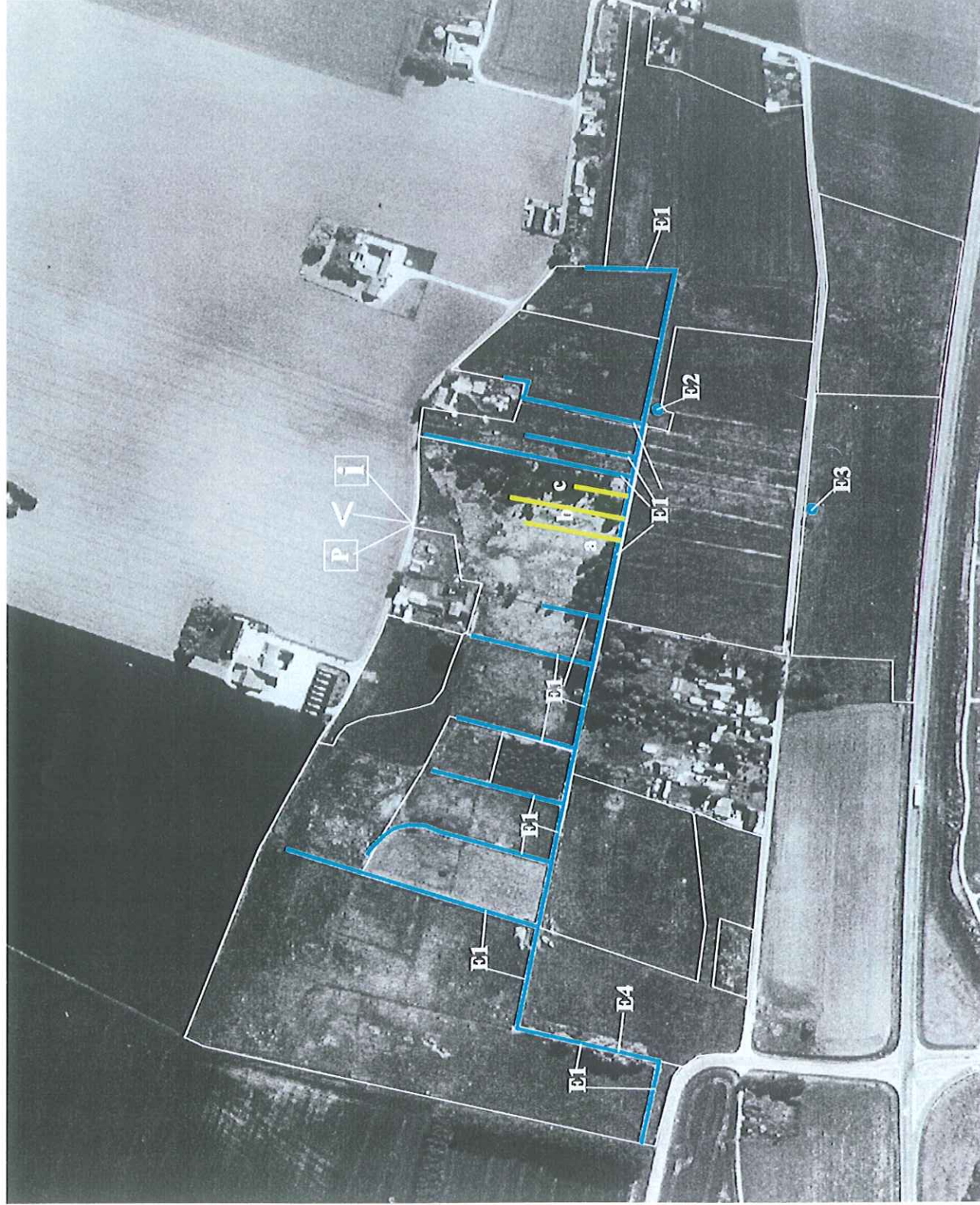

E1, E4 - Diken och dikesrenar
a,b,c - Diken som läggs igen
E2, E3 - Vattenhål

P Parkeringsplats

i Informationstavla

< Stängselgenomgång

0 100 200 300 400 500 meter